„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 112. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 19. ЈУЛА 1894. ГОДИНА XXIX.

ДРЖАВНЕ ТАМНИЦЕ СУ ПРЕПУНЕ.

Докле су дотерали врели мозгови извесних занешењака, најбоље доказују државне тамнице, у којима нема доста места, да се позатварају сви осуђени Румуни. У Сегедину и Вацу препуно је народносних „агитатора“ и „бунџија“ и сад позајмљују обичне казнене заводе, да у њих сместе — политичке кривце.

Сама ова чињеница доказује, да су господа шовинисте дотерали до крајности. Главом су дошли до зида, а кроз зид се не може главом. Па се питају: Шта сад?

Ово је питање више пута мучило њихову нечисту савест, али су се они свагда знали бар за неко време да извуку из ћорсокака, у који су јурили у силовитом бесу свом. Кад је на једном крају наше заједничке куће почело да гори, сви су потегли тамо да гасе, а кад је ватра на другом крају пробила, они су прву ватру пепелом своје препредености претрпали, па журили другом крају, да ватри стану на пут, да се даље не шири. Бадава су им паметни људи говорили, да се така ватра гаси само хладном водом задовољења. Они су остали тврдоглави и ватру су и на даље претрпавали, не мислећи, да она притајена може после још јачом жестином да букне, но први пут.

Шовинистичка струја захватила је све слојеве оних кругова, који данас ведре и облаче у заједничкој кући нашој. И с тога се све остале народности у Угарској осим Мађара с правом питају: Докле ће то тако трајати, и докле ће ти кругови бити једнима само и отац и мајка, а свима осталима осорљива мачеха?

Жице народносне трпљивости врло су натегнуте. То видимо и осећамо ми сви. То виде и признају и неки озбиљни мислиоци мађарскога народа. Само то не виде и не ће да виде они, којих се то највише тиче и који би управо о свему требали да воде најозбиљнија рачуна. Не виде то заслепљене шовинисте и протектори „избраног“ народа.

Зетови „избраног“ народа Векерле и Хијероними стоје на челу те струје. Они не чују и не ће да чују родољубивих речи Мађара Фердинанда Зичија, који на збору у Пожуну позива сав народ из Угарске, без обзира на крв и језик, у једну странку хришћанске слободе и наглашава, да с народима треба говорити у њихову језику. Они не ће да чују, да све народности у Угарској морају бити равноправне и према том да буду сразмерно једнако заступљене у сабору. Они се оглушују о значајне речи великога родољуба мађарског Сечењија, да претерењаштво у народносном смислу ствара мученике и рађа фанатизам и да претапање осталих народности у Мађаре није производ здрава ума, него набујале страсти и народне саможивости.

Па не само да они то не ће да чују и да не ће то да уваже, него кад народности хоће да изнесу своје тегобе пред јавно мишљење, они им запушавају уста; државни тужилац их баца на оптуженичку клупу и у затвор. Као печурке после кише ничу на све стране штампарске парнице против народносних независних гласила. Та оне су и сад на дневном реду. Једна парница „Заставина“ није добро ни завршена, а друга је већ на врату. Па зар не би ми могли с правом да запитамо: Докле ће то тако бити? И зар оно, што је другима слободно, нама није?

Ено велика парница због меморандума живо је заталасала румунски народ у Ердељу. Народ је изјавио, да баш онако мисли и осећа, као и његове вође, што су осуђене на затвор. И кад су то чуле шовинисте, послаше свога повереника, у лицу гордога министра Хијеронимија у Ердељ, да опипа било народно и ако устреба, да се и погађа с њим. А кад је Хијероними разабрао, како стоје ствари, видео је, да од погодбе нема ништа и вратио се натраг, као што је и отишао.

Мрвице са шовинистичког стола не могу заситити немађарске народности, јер су народности гладне слободе, законитости и равноправности. Бадава ће Хијероними да нуди овој народности ово, а оној оно, кад му се та боја не прима, јер су народности уверене, да министар тим мрвицама хоће само да завара и да скрене пажњу народности са главне ствари. Народности се данас више не могу заварати. Савез немађарских народности постоји у души народносној, ако не на папиру. С тим нека разрачунају та господа, што ведре и облаче.

Шовинистичка струја заишла је и сад у ћор-сокак, па не може да се извуче из њега, а да се не огреши о „државну идеју“, баш сад пред хиљаду-годишњицу. Мучно је то повести коло, а не привести га крају. Тешко је то и затварати народносне вође и толико примирити народности, да мирно и без отпора улазе у јарам помађаривања. Хијеронимијев пут у Ердељ доказује, да је такав труд узалуд.

Добро би било, да ти узаврели мозгови што чешће прочитавају речи правог и искреног Мађара Сечењија: „Раздражите до огорчења све народности против Мађара; бацте жеравицу у кров мирнога радника и разом напуните чашу отровом освете; само тако напред!... Али ако једном, кад већ буде касно било, увидите и осетите, да је све оно било проклетство, што сте нам ви (шовинисте) натоварили на главу, онда се не смете тиме извињавати, да у целом народу није било ни једног искреног родољуба, који је имао смелости, да вам разгони ваше бунило, и који се према својим силама трудио, да то и учини.“

По путовању министра Хијеронимија можда би се смело помислити, да је политика шовинизма на путу попуштања према народностима. Но то би била несретна мисао, која би за собом повукла зле последице. Шовинисте су у тесњацу, те покушавају срећу и држе, да ће народности моћи на лепак да навуку, ако им добаце по неку кост. Али се љуто варају. Ето је Хијероними опекао прсте, а опећи ће и сваки, који буде тим путем пошао.

До год се буду народности уза зид притискивале и помађаривање силом натуривало, и до год се буде јавно мишљење угушивало, а тамнице пуниле народносним мученицима — дотле ће све народности стојати на окупу као један човек, да се у границама законским боре против својих нападача.

Огњан.

ПИСМО ИЗ ЗАГРЕБА.

Загреб, 12. јула.

Бићу кратак. Болест ми не даде, да вам пре пишем. Хрвати су добили митрополита. Пре им беше митрополит велики Мађарон, а данашњи је велики Хрват. Знатна добит. — Пре десетак дана отворен је овде сабор. Претресено је до сад више предмета, од којих је најзначајнији: Новела о свеучилишту. Расправа је била жестока.

Једини самостални српски посланик Паја Јовановић, говорио је о овоме предмету. Говор сте донели у „Застави“. Он се тужио, како се с нама Србима мађијски поступа, и како до неки дан не беше ни једног Србина професора на свеучилишту. Говор овај изазвао је др. Пливерића, заступника и свеучилишног професора, те смо имали част чути, шта о Србима мисле и Мађарони-Хрвати. Ништа боље од стеклиша. Они се смеју нашим праведним захтевима.

Пливерић је стари Обораш, дечко из Мажуранићевих дана, те се не чудимо његовим назорима, али нам је за чудо, да ту његову изјаву одобравају сви Мађарони, како Хрвати, тако — на вељу нашу жалост и Срби Немио је то призор, кад човек види, где у сабору наши Срби владиновци дозвољавају, да им члан њихове странке брат Хрват исмева жеље и захтеве народне. Они седе мирно. Ко уме боље ћутати, то је боља препорука за пештанску штипендију. Врло су добре ове пробе, бар ће народ са свим на чисто видети, да од ових људи нема ништа.

А јесте ли читали у новинама, како је „славни“ Фран Фолнеговић био у Босни на „поклоненију“ код пресветлог Калаја. Шта мислите, какви су то људи? Ти су Хрвати политички деморалисани. То је све крив онај хамбуршки потомак Франк. Овамо са Чесима пријатељи, људи за словенску солидарност, а онамо ето каде босанској влади. Срби су бизантинци, јел те браћо? А шта су оваки прваци? Ово је заиста највећа срамота, што смо је до сад доживели код браће Хрвата.

Зар је то братски. Они су у стању цели свет жртвовати за љубав хрватске „мисли“. Имађаху Срби и већих непријатеља, радили су им већ много пута о глави, али они поред свега тога још увек поносно дижу главу у вис. Фолнеговић вели ни мање ни више, него, да су „пријашње жалосне навике“ биле код њих, да нападају босанску владу, али од сад ћемо радити на „корист вашој управи.“ Такви су хрватски радикали. Најподлије и најжалосније опортунисте. На крају још управљам питање на господина Фолнеговића, јер сам тврдо уверен, да ће читати ово писмо: Шта је са његовим обећањем? Он рече, да ће о Србима писати, па до данас ни хабера. Ја знам, да је питање деликатно, али човек таког положаја, таке одважности треба да одржи задану реч. Зар је и то по начелима хрватске етике оправдано?! Још мало, и страшка права моћи ће комотно потписати начело језуитско: „сврха оправдава средство.“ Не знам, шта ће стари Анте рећи, кад види, да је политички рад његове духовне деце „славосербска петљанија“? Да, али „стари“ одавна већ не види, јер да види не би гледао Франка.

М.

Поглед по свету.

Регулисање границе на Дрини. При крају августа састаће се заједнички министар финансија Калаји са српским министром на бечком двору Симићем, да отпочну преговоре о регулисању границе на Дрини. Ови ће — као што „Пестер Лојд“ јавља — тачно одредити земаљску границу, која је услед промене у току реке помакнута. Даље ће довести у ред приватне имовинске односаје пограничних становника, чији се посед налази сад на туђем земљишту. — Важна ствар; али судећи по влади, која је данас у Србији, врло сумњамо, да ће се овом згодном приликом заподенути питање о српским интересима.

— Догађаји у Бугарској. У Бугарској постоји озбиљна криза, која ће се коначно решити, кад се састане собрање. По свему изгледа, да ће у собрање ући већином људи, који су Русији наклоњени. Стамбулов се изразио пред неким новинарским извештачем, да Бугарска не може постојати без заштите тројнога савеза, Турске, Енглеске и Румуније и да са Русијом она не може на пријатељској нози стојати. О данашњој бугарској влади рекао је, да се ова може подржавати само помоћу русофила, његових непријатеља.

ПОДЛИСТАК.

НЕКОЈИ НАРОДНИ ОБИЧАЈИ
ИЗ ГОРЊЕ СЛАВОНИЈЕ.

Спремање и сахрањивање мртвих.

Када се чује, да у суседству има болесник, за кога се држи, да ће умрети, сваке ноћи долазе две до три особе — мушкоме болеснику људи, женскоме жене, па чувају душу, и да укућани не буду сами. У приправности се држи свећа, те се упали, када се види, да ће болесник душу пустити, те му је један из суседства тури у руку.

При умирању пазе, да се очи дотичном затворе, те му неко руком веђе саставља. Није добар знак, ако мртвац гледа на које око. Ако гледа на лево око, држе, да ће у години дана неко у кући или родбини умрети, а ако на десно, неко у селу.

Чим се покојник с душом растао, умлачи се у котлу вода, те га три особе на поњави оперу — мушко људи, женско жене. Воду, која се у кући налазила, пролију, јер мисле, да је у њој смрт своје ножеве опрала.

Када су га окупали, обуку га у рухо, које је за ту згоду било у приправности, руке склопе, и уметну свећицу, која је горела, док се с душом растајао. Испод браде и преко главе свежу врпцу, што се надбрадник зове, мушкима на главу метну капу, што је у дућанима купе, а женскињи мараму. Навуку му чарапе, што их у дућану купе. За тим мртваца прекрију платном, које још није употребљавано, што се покров зове. Свака жена има таква платна у приправности. У новије време купују у дућанима провидне и танке покрове.

Мртвац лежи на клупи, која је постављена уза зид у соби. Над главом гори свећа, а код имућнијих и са стране.

На оно место, где су мртваца купали, ударе у земљу чавао, да покојник буде на оном свету мира имао. Кућу почисте, смет и меглу баце на улицу.

Када је то све готово, они, који су имали удела код спремања мртваца, оперу руке, сви се присутни прекрсте и очитају гласно оченаш.

Домаћин донесе ракије, пију за покој душе и наздрављају. Здрав био за покој душице, која се преставила с овог света на онај! Да јој бог даде рај и покој и душевно спасење, а нама живима срећу и здравље! Одговарају: Бог дао!

Сутра дан скупе се људи и укопници

Једни праве крст и сандук, други иду на гробље и тамо раку копају. Крст праве што лепше и кићеније. Обично га црвено обоје. Сандук праве врло примитивно, три даске, једну оздо, две са стране а горе раван поклопац. У неким местима и не праве сандук код куће, већ одма у раку уметну на горњи начин три даске, а мртваца носе на гробље у заједничком сандуку.

Дотле жене у кући наизменце наричу и у стиховима покојника оплакују. Дође ли која жена из суседства у кућу, још на вратима удари у јаук, а што се више одру приближује, све већма нариче.

Док мртвац лежи, пазе да се испод клупе не прошуња мачка, а још више да мртваца не прескочи. Држе, да би се тада повампирио.

Домаћица пече хлеб, те укопници тога дана ништа не једу, него топла хлеба а ракијом залевају.

Када дође свештеник и опоје мртваца, поставе га у сандук. Онај који је свезао подбрадак, тај и одвеже. Укућани седају на клупу, на којој је дотле мртвац лежао, метну на њу хлеба и соли, да се мртваца не боје.

Када спровод иде, жене из рода иду за сандуком, те оплакују покојника: мати сина или ћер, ћерка мајку или оца, брата или сестру и т. д.

У кући мимо које спровод пролази, бацају воду из посуда, држећи, да је у њима смрт своје ноге опрала.

Када спусте мртво тело у раку, свако баци по грумен земље на сандук, а родбина по неколико комада новца. Када раку земљом заспу, очитају оченаш, па се поврате кући. Пред кућом дочека укопнике жена, која је вечеру приређивала, са водом и ватром, те укопници над ватром оперу руке.

Сад седну вечерати. На столу нема стоњака, ни виљушака ни пладања; само кашике и ножеви. Изломе један топал хлеб, прекрсте се и помоле богу. Почну јести и наздрављати за упокојење душе, која се представила

Када се повечера, очита се оченаш и свако иде својој кући.

Тог се вечера алат не носи кући, него у јутро рано дођу по њега, те се заложе што је од синоћне вечере преостало, напију се ракије и однесу алат.

Прибележио **Јово.**

Ову политику сматра он за самоубијство. — А какво би име могла да добије политика противна Русији, коју је он до скора водио?

— Против анархиста. У француском сенату примљен је закон против анархиста са 205 против 34 гласа. По овом закону мисле власти да суде Казерији, убици Карнотовом. — Закон је ту. Питање је само, хоће ли мртво слово закона задржати у будуће руку анархиста, коју су до сад подивале на убијства зле друштвене прилике у Француској?

— Рат између Кине и Јапана. По вестима из Тијенсина до прошле суботе није званично објављен рат ни с једне стране. Изгледа, да ће званична објава рата бити тек после неколико дана. Између једне и друге државе теку преговори, на које не ће ништа утецати, ако се међу тим какви судари догоде; ако пак преговори не испадну за руком, онда ће се судари сматрати за узрок рату (casus belli). Јапанци су ухватили краља од Кореје и држе га за таоца, догод се њихови захтеви не испуне Положај је врло озбиљан.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

III.

У седници берлинскога конгреса од 16. јуна, по нашем календару, прочитао је гроф Андраши меморандум један, у коме је од конгреса захтевао решење питања о Босни и Херцеговини, истављајући га као јевропско питање, у коме је Аустро-Угарска нарочито заинтересована. У том меморандуму Андраши каже, да Аустро-Угарска не може пристати на оно решење, које је питању овом дао сан-стевански уговор „због особите природе аустро-угарских интереса“ у том питању. А тај члан санстеванскога уговора гласи овако: „У Босни и Херцеговини ће се одмах увести реформе, које је јевропска комисија у првој седници цариградске конференције саопштила турским пуномоћницима, с обзиром на измене, на које би се заједнички сагласиле Русија, Турска и Аустро-Угарска. Заостали се данак неће тражити, а текући приходи ових покрајина употребиће се до 1. марта 1880. године искључиво на накнаду оштете бегуначким породицама и становницима, који су били жртва последњих догађаја без обзира на расу и веру, као и на месне земаљске потребе.“

У том истом меморандуму свом Андраши овако поставља задатак умирења Босне и Херцеговине: „Она (Турска) би требала да све ове један према другом непријатељски расположене елементе (мухамедовце, православне и католике) сједини под једну аутономну управу. Она би требала да се потруди, да по Аустро-Угарској и Црној Гори растурене бегунце врати на своја огњишта и да се, бар за прво време, постара за њихову израну; а да би омогућила нов рад, она би требала да им пружи за засејавање поља и грађу за подизање домова. Она би требала да изведе и уређење аграрнога питања које је било главни извор периодичким потресима, који су бунили становништво, али ово је проблем који је пун тешкоћа код једног становништва, које је верски и социјално подељено на непријатељске логоре, проблем који само јака и непристрасна влада може решити у једној земљи, у којој се сва непокретна имања налазе у рукама мухамеданаца, док сељаци (кметови) и закупници чине велику већину становништва“ (Види за све ово Ханс Шнелера: Државноправни положај Босне и Херцеговине, превео др. М. Р. Веснић, стр. 8—11).

Обележивши овако задатак, Андраши одмах хита да каже, да то Турска не може извести ни у нормалним приликама, а камо ли сад после једног устанка. За што пак тај задатак не би могла да реши једна аутономна влада у тим покрајинама, уз помоћ и сарадњу Русије, Турске и Аустро-Угарске, као што предвиђа сан-стевански уговор — то нам аустро-угарски министар није казао.

Колико је овде натезања, задњих мисли и привидних разлога за са свим друге, освојачке циљи Аустро-Угарске, увидети може сваки. Јер у оном истом тренутку кад ово Андраши говори за Босну и Херцеговину, он, заједно с конгресом, оставља решење оваких истих питања новој бугарској кнежевини и аутономној провинцији Источној Румелији. И тамо је имало да се реши и аграрно питање, и да се сложе разни верски елементи: католици, православни и мухамедовци.

Али да оставимо сад то на страну, па да пређемо на само решавање овога задатка, напомињући, узгред, да Андраши и конгрес не воде, при том, рачуна ни о Србији, ни о Црној Гори, и ако су и оне од усатнка патиле и страдале и ако и оне имају веома јакога интереса за уређење стања у Босни и Херцеговини.

Прва последица конгрескога решења, у место мира и реда, била је та: да се немир и неред продужио, да је он односио нове жртве и да је Босна и Херцеговина за читаве четири године била у ратном стању, у стању буна, устанака, четничкога ратовања и одметања становништва у хајдуке. И Србија и Црна Гора су од тога патиле и страдале, а Босна и Херцеговина нису добиле жељеног мира.

Као што је познато, уз овако једно нередовно стање, које је Србији и Црној Гори нарочито штете наносило, њихове границе узнемиравало и трошку их и опасностима излагало, ишло је исељавање из Босне и Херцеговине све до 1885. године у великим размерима, ма да оно још ни данас није са свим престало. Исељавање је ишло поглавито у Турску, али и у Црну Гору и у Србију.

Први дани, после конгреса, показали су одмах неприродност решења и са свим очиту противност ономе, што је конгрес желео постићи: он је, у место реда и мира, завео нов неред у Босни и Херцеговини и Србију и Црну Гору бацио у положај који им је не само штете доносио од таковога стања на њиховим границама, него који им је још и опстанку претио, унесавши једну велику силу као клин међу њих, која је једнако притискивала на њих свом својом гломазном тежином и снагом.

Док је на источној страни полуострва ишао мирен рад и напредовање нових елемената позваних у самосталан живот, на западној страни је текао и трајао једнако рат, који је био неизбежна последица самога решења босанско-херцеговачкога питања.

Од такога стања Србија је нарочито страдала. Првих дана Аустро-Угарска је свом снагом навалила на Србију и политички и економски. Она је у Србији одмах инаугурисала промену и стање, које је требало да јој буде агенат за њене смерове и планове. Београд је на мах постао легло масе аустро-угарских агената, и Србија је с дана у дан све јаче притезана новим и новим ланцима.

А шта је радила и како је решила поверени јој задатак Аустро-Угарска у Босни и Херцеговини?

Како је тај задатак поставила сама Аустро-Угарска, ми смо видели. Она је имала онамо да реши аграрно питање, и да сједини и сложи мухамедовце, православне и католике, да мржњу међу њих угуши и сносне односе заведе.

То је био главни задатак. Међу тим Аустро-Угарска то ни до данас, после 16 година, није урадила.

Аграрно питање Аустро-Угарска ни данас није решила. Оно исто стање, које је у том погледу било за Турака, траје и данас. Сељак је и данас работник на туђој земљи. Он и данас даје и трећину и десетак: даје и босанској влади и спахијама и беговима. А као додатак томе он даје и још један нов порез, процентуално, који је Аустро-Угарска завела и који народ онамо врло карактеристично зове: намет. Распоред и процењивање трећине, десетка и намета такви су, да цео терет пада на саме сељаке, који на спахинској земљи раде. По самим званичним пореским књигама овај однос је такав: да док сељак (кмет) плаћа по 60 и 100 форинти, његов спахија једва плаћа трећину од тога. Мимо све то од окупације је заведено: да се трећина и десетак не плаћају у натури, као за Турака, но у новцу, а проценту врши сама власт. Људи који се што разумеју у економији знају врло добро значај ове разлике. Процењивачи су варошани и то већином мухамедовци и католици, а сељак се против процене може жалити само за 8 дана, а после не. Кад томе додате да се процене врше за сваки усев, род с дрвета, поврће, стоку, посебно и да се жалбе ради мора ићи у котарско место, по 3, 4 и 6 сати далеко од села, онда се лако може замислити колико је ово право жалбе илузорно.

Тако и на тај начин „решавати“ аграрно питање не само да није никаква вештина, но је за једну цивилизовану земљу права брука и срамота. На крају деветнаестога века, а после пуних шеснаест година управе, одржавати средњевековне односе и народ држати у оном истом потчињеном и ропском положају, без земље и имаовине, а уз то масу народа тога истога сиротана сељака, натоварити новим још дажбинама, па, покрај свега тога, при таким одношајима, тражити од њега да те терете плаћа у новцу — то је „решење“ којега би имала да се стиди свака, и много мања и културом млађа држава, од Аустро-Угарске.

Рачун, који је „Bosnische Post“ пре некога времена изнео, како се бајаги у Босни и Херцеговини мање пореза и дажбина но у Србији плаћа, толико је лажан, да се о том сваки очигледно и на мах може уверити који српске и босанске прилике зна. Нека се упореди стање масе народа у том погледу и у Србији и у Босни, па ће се то одмах видети.

Аустро-Угарска треба да се стиди Србије која је аграрно питање решила за краће време, и ако је оно у мањој размери. И Србија га је до сад решавала два пута. И раније, и у новије време после рата. Она се задужила, па је земље господарске откупила и дала их сељанима на амортизацију — отплату, поклонивши им уз то интересе и отплату за неколико година.

Аустро-Угарска, међу тим, у место то да ради и да то питање главно реши, она одржава и данас аграрне односе онакве какве је од Турске затекла, који су чисти средњевековни односи. Али за то је она посела босанске шуме, па их дала својим јеврејским и немачким поданицима да их експлоатишу, захватила је босанске руднике па и њих експлоатише и отуда ђари, и, уз војничке смерове своје које задовољава, за то поглавито гради железнице, које паравно све упућује и везује са својим пругама, са Далмацијом и Приморјем и у правцу — к Митровици, односно Солуну: а од Србије бежи као ђаво од крста, ма да је саобраћај са Србијом био у пређашње време најживљи.

Оне госте, које је Калај довео у Илицу да је посветио у ове ствари, онда би они имали много шта да виде и науче, и онда би тек видели, какав је „нечувен напредак и културу“ Аустро-Угарска завела у Босни и Херцеговини. Господин Бловиц онда сигурно не би имао образа, да води и даље ону мало достојну и ниску агентурску радњу, за једнога Енглеза, у корист Калаја и Аустро-Угарске. Онда би он упитао г. Калаја како то и за што да цивилизована Аустро Угарска то основно питање, аграрно, није за пуних 16 година решила, и за што их он води да гледају трке и босанске коње у Илици, а не пусти их да они прођу сами мало кроз села, да завире у „уреде“ босанске и да разговоре мало с народом. На послетку би он онда имао основа припитати: за што је г. Калај са својим агентима купио на врат на нос и по што по то, све примерке књиге Ein wahres Wort über Bosnien, која је у Лајпцигу изашла и на коју он није смео да одговара, но ју је гледао да откупи и уништи — да се не чује истинита реч о Босни. Тако за цело не раде они који имају доиста нешто истински лепо и велико да покажу. Тада би г. Бловиц сазнао и то, како су многи чиновници по Босни и Херцеговини апшени, отпуштани и потплаћивани, „за издавање тајни“, и да ћуте о оном, што је било.

Најглавније питање, дакле, које је било у задатку Аустро-Угарске, питање аграрно, она ни до данас није решила. Она је народ оптеретила још новим дажбинама и поставила га, у економском погледу, још у горе стање. То је ресултат њенога шеснаестогодишњега културнога рада!!

Да видимо сад, шта је с другим односима и како су они уређени, расправљени.

Вести из места и са стране.

Повлачење форинтача и осталог државног папирног новца. Ми смо под горњим насловом донели читалачкој публици вест, којом смо у главним потезима напоменули за коначно повлачење тога новца.

Данас по познатој наредби министра финансије, доносимо по ново, да наш свет упознамо са тим важним наређењима.

Закон, којим се наређује повлачење државног папирног новца из општег промета у нашој држави која вредност на 200 милијуна форината износи — а ово све у цели уређења нове новчане вредности (валуте), добио је потврду, те је тај закон прошле недеље у званичним новинама публикован.

По том закону ће се дакле са свим повући из промета, све петице и педесетице којих је данас још у рукама држављана за 140 милијуна форината, а форинтача за 60 милијуна.

За повлачење петица и педесетица, још није одређено изречно, докле у промету могу важити и остати, а кад, и како, и по ком начину ће се исте повући из промета, о томе ће изићи касније министров налог. Но о форинтачама изашла је следећа наредба, по којој:

1) Издавање државних (папирних) нота од 1 фор. а. вр. данашњим даном престаје. Услед тога:

Све краљ. угарске државне благајне и звања, као и ц. и кр. заједничке благајне од тога дана не смеду више те форинтаче, које се у истима до сада налазе, странкама даље издавати.

2) Општа постојећа обвеза за примање речених форинтача важи за све и свакога до 31. децембра 1895. године; према томе дакле, те ће банке по одређењу §. 22. зак. чланка XVII. од године 1892. са њеном пуном вредности од 100 новч. до краја године 1895-те у приватном промету примати и важити;

3) Краљ. угарске државне благајне (порезна звања) као и ц. и кр. заједничке порезне благајне и звања обвезана су, те папирне банке (од 1 фор.) још накнадно до 30. јуна 1896. године у плаћање примати, или исте, у вредност, данашњег новца променути;

4) Од 1. јула 1896. па до 31. децембра 1899. године могу се те банке (од 1 ф) једино код па те одређених државних мењачница променути; и

5) После 31. децембра 1899. године, не ће се никако примати, и по томе од тога дана губи тај новац сваку вредност, јер се држава не сматра више дужном, исти новац примити или другом својом новчаном вредности заменути. Дакле ко има много форинтача, нека пази да му се не уплесниве.

Вукови у лету. У околини темишварској приметили су сељаци многе вукове, ма да је сад на дневном реду овако јака припека. Вукови су однели из неког стада у два пут већ овце, које су на комаде разтрзали. С тога су се подигли сељаци у потеру за овим зверским разбојницима.

Луксуз и народна потреба. „Србобран“ пише: Српска села у Банији: Утолице, Слуинци и Меминска раставио је Мажуранић са српским школама, а до дана данашњега није се ни др. И. Кршњави сетио, да тамо бар комуналне школе отвори — јер он треба новац за своје серамидске писарнице, какве се тешко могу и у Бечу наћи. Но уз сву своју потребу народ ипак осећа потребу школе, те је онамад закључило опћ. веће у Мајуру, камо та села спадају, — да отвори бар једну школу, и да је смести у сељачкој кући, док се не би како у Меминској школа саградила. А она ће се лако саградити ако Кршњави одреди за школу бар ополико стотина, колико хиљада стоји једна једита дворница у његовој писарници. Та кад се чиновницима плаће обилато подижу, а по Загребу са народним новцем подижу грађевине, које би реформатора“ могле овенчати венцем славе пок. баварског краља — онда је право и Богу драго, да и на народни сто падне која мрвица.

Манастир Манасија. Ове године оправиће се црква и остале зграде манастира Манасије — задужбине деспота Стевана Лазаревића Високог; министарство је одредило на ту цељ 10.000 дин.

Хан за муслимане. Како у Београду није било подесна хотела за мухамеданце, који тамо све чешће и многобројније долазе, а по својим обичајима и корану не могу имати све удобности — то је београдска општина одлучила, да уз саму џамију на Зереку подигне хан.

Туча у Русији. Јављају из Харкова, да је крупан лед падао у простору између станица Иловија и Покровској на железничкој прузи Курск-Харкова. Површина од 30.000 десјатина засејаних њива до ноге је потучена. Многе су ратарске куће изгореле од муње. Осморо људи је убијено.

Погрешка на брзојаву. Ових дана догодила се у париском брзојавном звању мала погрешка, које је проузроковала велики неспоразум. Управитељ велике опере, Вертранд, послао је компоности Сен-Саену овакі брзојав: У понедељак и уторак бићу у опери (serai Opera lundi et mardi). После два дана управитељ се врло зачудио, кад је у својој писарници нашао много странаца, који су дошли, да виде успех од операције. Ову загонетку решио је сам Сен-Саен, кад је дошао и показао брзојав, што га је управитељ њему послао. У брзојаву је стајало: У понедељак и уторак бићу оперирана (sérai opéré lundi et mardi).

Француске ратне жртве. „Анал д' Хигиен Публик“ доносе статистички исказ о жртвама, што их је Француска изгубила у ратовима минулог столећа. На почетку револуције француска је војска имала 120.000 момака. Године 1793. дигнуто је на ноге 1,380.000 момака, од којих је након пет година једва једна трећина преостала. Након десет година и војевања у Белгији, на Рајни, у Италији, у Шпанији, у Египту и у Вендеји преостало је једва 677.000 момака. Ратови консулата и царства од 1800.—1815. стали су по Тјеру 2 милијуна људских живота, а по некима и 3 милијуна. Кримски рат, у ком је суделовало 310.000 момака, покосио је 95.000 момака, талијански рат 1859. 10.200 момака, кипеска експедиција 1000 момака. Немачко-француски рат 1870./1. стао је Француску 140.000 мртвих и 143.000 рањених војника.

Грозни догађај у судници. У апелационом суду у Палерму била је ових дана расправа против ватрогасног капетана Ђузепе Анастасија. Апелациони суд потврдио је пресуду првостепеног суда, да се Ђузепе као кривац према једном 16-годишњем девојчету казни тешком тамницом од 30 месеци. Кад је пресуда проглашена, скочи Ђузепе, који је у потпуној униформи био пред судом, истргне мач и сирото девојче на мртво име исече пред судцима.

Нова секта у Европи. У северној Америци, врло је распрострањена једна нарочита секта религиозна многоженаца — која је позната под именом „мормони“. Како стране повине јављају, пошло је из Њу-Јорка за Европу једно хиљаду тих нових апостола у цели пропаганде и исти ће се настанити по свима европским земљама, да шире своја начела. До сада су већ неколико пута долазили Мормони у Европу и најбоље су пролазили у Данској, где су придобили доста приврженика. Они своју пропаганду већином шире међу радницима и необразованим светом, који се поводе за њиховим лажима и обманама. И тако Европа, поред осталих невоља има да се брани и од ове напасти.

ОГЛАСИ.

ЈЕДАН ДВОГОДИШЊИ ВИНОГРАД овде у Н. Саду у којем већ понеки чокот и плода је дао, продајем из слободне руке. Ближа извешћа могу се дознати код Антона Кехела угоститеља „код камиле.“ 1—1

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

ДИМИТРИЈА В. ЈОВАНОВИЋА

У БЕЛОЈ ЦРКВИ 1 3

потребује за своју радњу једног млађег помоћника, који се осећа као добар продавац, ступити може одма или кроз 14 дана.

ЛЕКАРНИЦА МИТЕ ПАЧУ-А

У ВЕЛ. КИКИНДИ 1—3

потребује дипломираног помоћника. Ступити се може што пре. Знање српског (или ког славенског) немачког и мађарског језика захтева се.

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.